

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בשלח

(חלק בא — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בשלח

והתמיהה אף גדולה מזו: גם בני ישראל ידעו אשר „בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה”⁹ – היינו, שמים סוף יסעו אל מתן תורה; ויתירה מזו – הם ספרו את הימים עד מתן תורה (מצד השתוקקותם לקבלת התורה)¹⁰ – ואיך יתכן אפוא, שאחר כל זה, תפסה ביזת הים מקום בעיניהם – יותר מאשר (הליכה ובזריזות אל) מתן תורה! היפך ספירתם, שהתקיימה גם ביום לקיחת ביזת הים!

ובהכרח לומר, שהעדר רצונם לעזוב את ביזת הים לא הי' מפני שהכסף והזהב היו חשובים בעיניהם כ”כ מצד עצמם, אלא מפני שסברו שדבר זה – שתהי' בידם ביזת הים – הוא רצון הי'.

[וזהו גם הקשר בין פירוש זה בענין „בעל כרחם” (שהי' זה מצד הטרדא „ביזת הים”) לפירוש¹² שלא רצו

א. על הפסוקי „ויסע משה את ישראל מים סוף”, איתא במדרש² – והובא ברש”י על אתר – „הסיען בעל כרחם”, ובדברי חז”ל³ נתבאר, שבני ישראל היו טרודים ב”ביזת הים” (אשר „גדולה היתה . . מביוזת מצרים”⁴), ומחמת כן לא רצו לנסוע מים סוף.

ותמוה: הלא בשעת קריאת ים סוף נתגלה הקב”ה לבני ישראל – „בכבודו נגלה עליהם”⁵ (וכמו שאמרו ישראל „זה אֵלֵינוּ”⁶ – „מראין אותו באצבע”⁵), עד אשר „ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים”⁷; ודבר זה פעל עליהם לומר שירה לקב”ה, דברי שבח והודי’ –

ואיך יתכן, שאחר כל זה, היו בני ישראל טרודים ומושקעים עד כדי כך ב”ביזת הים”?! וכי איזה ערך ותפיסת מקום הי' לכסף וזהב בעיניהם ביחס להתגלות השכינה דקריעת ים סוף⁸?

הנביאים (מכילתא שבעה ערה הקודמת). וראה לקו”ש חי”א ע’ 58 שוה”ג להערה 20.
 (9) שמות ג, יב.
 (10) אגדה הובא בר”ן סוף פסחים. וראה חינוך מצוה שו.
 (11) משא”כ ע”ד הפשט – ראה לקו”ש חי”ד (ע’ 6 ובהערה 34) שכוונת רש”י (דברים א, א ד”ה מול סוף) ב”המרו בים סוף” היא לזה שלא רצו לנסוע מים סוף. ולהעיר ממחז”ל (מכילתא פרשתנו יג, יט. סוטה יג, א) שכל ישראל עוסקין בבזה ומשה עוסק במצות.
 (12) צרור המור (בשם מדרש הנעלם. וראה זהר פרשתנו ס, א). טור הארוך. צידה לדרך (בשם הר”א אשכנזי). ועוד.

(1) פרשתנו טו, כב.
 (2) תנחומא (באבער) פרשתנו טו. יל”ש (בשם התנחומא) ומדרש לקח טוב עה”פ. וכי’ לדיעה א’ במכילתא עה”פ, אבל לא מטעם שהיו טרודים בביזת הים (כ”א מטעם אחר, ע”ש).
 (3) תנחומא ורש”י שם.
 (4) רש”י שם, ממכילתא בא יב, לו. ועוד.
 (5) ל’ רש”י פרשתנו טו, ב.
 (6) פרשתנו שם.
 (7) רש”י שם, ממכילתא עה”פ.
 (8) להעיר שא’ מתנאי נבואה ש”לא היא יצרו מתגבר עליו” (רמב”ם הל’ יסוה”ת רפ”ז). ובודאי שכן הי’ אצל בני” בעת דרגת נבואה דקרי”ס שראתה כו’ מה שלא ראה יחזקאל וכל שאר

להפרד מהתגלות השכינה דקריעת ים סוף – שכן

התגלות השכינה דקריעת ים סוף פעלה בהם זיכרון לקיים רצון ה' לעסוק בלקיחת ביזת הים].

ב. א' הביאורים בזה – גם בפשטות (וע"פ הלכה):

בגאולת מצרים ה' ציווי¹³, וישאלו איש מאת רעהו גו' כלי כסף וכלי זהב¹⁴, והכוונה בזה היתה (לא רק שבני ישראל „יצאו ברכוש גדול“¹⁴, אלא גם – „ונצלתם את מצרים“¹⁵, להותיר את מצרים ריקים לגמרי¹⁶ מכסף וזהב כו' (בלשון חז"ל¹⁷: כמצודה שאין בה דגן, כמצולה שאין בה דגים).

ולפי זה, בשעה שראו ישראל (על ים סוף) שנשאר ביד המצרים עוד כסף וזהב, שעדיין לא נטלו מהם¹⁸, היו מחזייבים להתעסק בביזת הים מצד הציווי „ונצלתם את מצרים“¹⁹.

ואף אם אמנם יתמהמהו משום כך בהליכתם למתן תורה, הרי על כך –

על ההליכה לקבל התורה תיכף ומיד – לא ה' ציווי.

– דברי הקב"ה²⁰, „בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה“ – נאמר²¹ (לא בתור ציווי, אלא) כסיפור דבר שיתרחש בעתיד (אחר יציאת מצרים), ועוד (ועיקרו) – לא נזכר בהם כלל הזמן דתעבדון.

ולכן אין בכך כדי לדחות את הציווי²², „ונצלתם את מצרים“, שלגביו – אם לא עכשיו אימתי.

ג. אבל ביאור זה אינו מספיק, דכיון שמשם ציוה את בני ישראל לנסוע מים סוף, הרי פשוט שהבינו שזהו ע"פ ציווי ה'²³ – וא"כ הדרא קושיא לדוכתא?

והביאור בזה: אפילו אם ננקוט שמסע בני ישראל להר סיני, למתן תורה, ה' ענין של ציווי ה', אעפ"כ סברו בני ישראל, שיש לדחות זאת עד אחר השלמת קיום הציווי „ונצלתם את מצרים“ – ובפרט ש„ביזת הים“ היתה,

(13) בא יא, ב.

(14) לך טו, יד. ובפרש"י בא שם (מברכות ט, סע"א ואילך) „שלא יאמר . . ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם“.

(15) שמות ג, כב.

(16) ת"א ורש"י שם.

(17) ברכות שם, ב. וראה הערה הבאה.

(18) וכבר האריכו במפרשים (ראה מפרשים לברכות שם. שפ"ח לפרש"י פרשתנו כאן. ועוד) – מאיפה ה' למצרים כסף וזהב, והרי כתיב (בא יב, לו) „וינצלו את מצרים“, וכפי חז"ל שעשאוהו כמצודה כו' (כנ"ל).

(19) ראה גם מה שהקשה בצידה לדרך (בשם הר"א אשכנזי). ולהעיר מש"ך עה"ת בא שם, דמצולה שאין בה דגים קאי על ביזת הים.

(20) ועד"ז מש"נ „ולקחתי גו'“ (וארא ו, ז) שקאי על מ"ת (ראב"ע ובחיי עה"פ. ועוד).

(21) ולמשה (ראה רש"י שם עה"פ).

(22) אף שגם „ונצלתם את מצרים“ נאמר דרך סיפור, מ"מ, הרי אח"כ ה' ציווי מפורש לבני „דבר נא באזני העם וישאלו גו'“ (כנ"ל בפנים), ומובן שזהו תוכן הציווי. והרי כן ה' בפועל כמש"נ (בא יב, לו) וינצלו את מצרים.

(23) כ"ה להפירוש „הסיען בעל כרחם“, כמפורש במכילתא פרשתנו כאן (משא"כ לדעת רבי יהושע ש"ש, וזו נסיעה לא נסעו אלא על פי משה" – אף שגם לדיעה זו פשוט שמשם כיוון בזה לרצון ה', אלא שלא ה' ע"ז ציווי מפורש). וראה הערה 26.

מריבוי הכסף וזהב בהליכתם במדבר, „ארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם”²⁷?

ובפרט אשר (כדי שיוכלו לקנות ענייני הצטרפות מתגרי האומות²⁸ – הרי לזה די והותר במה ש(ה)י' בידם כסף וזהב מביזת מצרים; וכמאמר חז"ל²⁹ אשר (בצאתם ממצרים), „אין לך כאר"א מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים”.

ולאידך, אם אז (קודם גזרת המרגלים) סברו ישראל שמיד אחר קריעת ים סוף יכנסו לארץ ישראל³⁰ (וגאולת מצרים תהי' גאולה נצחית שאין אחרי' גלות³¹) – ודאי שאין כל מקום לומר, שבעת ההכנה למצב של גאולה נצחית, היתה שאיפתם של בני ישראל לצבור ריבוי גדול של כסף וזהב!³²

וע"פ הנ"ל הרי הדבר מיושב בפשטות: מטרת בני ישראל היתה לקיים את ציווי ה' (שיושלם ענין „ונצלתם את מצרים”), וממילא לא ערכו חשבונות בדבר התועלת שתבוא להם מזה. הם קיימו את ציווי ה' בכל לבבך ובכל נפשך, וממילא נסיעתם משם

כנ"ל, מצוה עוברת, שאינה נדחית מפני תלמוד תורה²⁴ (– מתן תורה)²⁵.

ואע"פ שרצון ה' בפעם הזאת הי' שהציווי „ונצלתם את מצרים” (אע"פ שהיא מצוה עוברת) ידחה מפני הקדמת תלמוד (= מתן) תורה, כדמוכח מכך שמשא ציוה עליהם עתה לנסוע מים סוף (ולא לעסוק ב„ביזת הים”), הרי קיום הדבר בפועל – המסע – הי' ענין של „בעל כרחם”^{25*}, כי לפי הכנתם (בהתאם להכנתם וידיעתם בתורה) הי' צריך להיות הדין – השלמת ביזת הים תחילה, ולא לבטל הציווי „ונצלתם את מצרים”²⁶.

ד. ע"פ הנ"ל – שמה שבני ישראל היו טרודים ב„ביזת הים” הי' כדי לקיים הציווי ד, „ונצלתם את מצרים” – מיושבת תמיהה נוספת בענין:

מפני מה היו בני ישראל להוטים כל כך מעיקרא אחר „ביזת הים” (ועד כדי כך שהי' צורך להסיעם מים סוף בעל כרחם) – וכי איזו תועלת תהי' להם

24 ראה מו"ק ט, ריש ע"ב. ירושלמי ברכות פ"א סה"ב. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ד. תוס' יו"ד סרמ"ו ס"ח. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג. שו"ע אדה"ז או"ח סתמ"ד ס"ח.

25 ואף שלכו"כ דעות קיימו (חשובי) בני גמ קודם מ"ת כל התורה, שזה כולל (מצות) ידיעת התורה שאינה נדחה אפי' מפני מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים (ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"א וקו"א שם) – הרי, ככפנים, אין ביזת הים שהיא מצוה עוברת נדחה מפני ת"ת. ולהוסיף, שכאן כבר התחילו במצוה זו, וצריך לימוד מיוחד שמחויב להפסיק.

25* ראה לקמן הערה 42.

26 ובפרט להדיעה (הנ"ל הערה 23) שגם למשה לא הי' ציווי מפורש – אא"פ לדחות מה שנצטוו (ובפירוש) „וישאלו גו"ו (ונצלתם את מצרים).

27 ירמ"ב, ב, ו.

28 ראה יומא עה, ב.

29 בכורות ה, ב. וראה רש"י בא יג, יג.

30 ראה ספרי דברים א, ב. רש"י בעלותך י, כט. שם, לג. ועוד.

31 ראה נדרים כב, ב. שמו"ר רפ"ב. ועוד.

32 ובפרט שריבוי כסף וזהב הו"ע המביא לידי חטא (רש"י תשא לב, לא. ר"פ דברים ד"ה ודי זהב. וראה כלי יקר וצידה לדרך כאן, שמתעם זה הסיען משה מים סוף וביזת הים).

בתחתינים³⁸ (דוקא) – על כן לא יכלו לוותר על ה"רכוש גדול".

ועד"ז ב"ביזת הים" בקריעת ים סוף: ביודעם את גודל הענין הנפעל ע"י בירור הניצוצות דביזת הים, עשו בני ישראל עבודה זו בחיות מרובה; יתר על כן: הא גופא שבקריעת ים סוף היתה התגלות השכינה באופן של "זה א-לי – מראין אותו באצבע", חזיק אצלם יותר את התעסקותם בלקיחת ביזת הים באופן ד"בכל מאדך"

[כפי שאנו רואים, שבשעה שהאדם יודע ומרגיש שהקב"ה, "מביט" עליו³⁹ בעת קיום מצוה, אזי הוא מקיימה בכל לבבו נפשו ומאודו, עד שלא נשאר בו כח וענין כלשהו שאינו מלוכב בקיום המצוה].

ו. וזהו גם הפירוש הפנימי ב"הסיען בעל כרחם":

אין זאת ח"ו שבני ישראל אחר קריעת ים סוף לא רצו לשמוע בקול משה רבינו – בודאי קיימו את ציווי משה (שהוא ציווי ה') לנסוע מים סוף – בשמחה וטוב לבב;

אלא הפירוש (הפנימי) ב"בעל כרחם" הוא⁴⁰, שהדבר ה' "בעל כרחם" של שכלם והבנתם בתורה (בענין ונצלתם את מצרים). בהיותם שקועים לגמרי בעבודת ה"בירורים"⁴¹ ד"ביזת

קודם שלימות הקיום היתה "בעל כרחם".

ה. ויומתק יותר כל הנ"ל לפי הביאור (הפנימי) בענין "ונצלתם את מצרים"³³,

דלכאורה אינו מובן מדוע ה' הענין ד"יצאו ברכוש גדול" נחוץ כל כך, עד שהקב"ה לא הניח לבני ישראל לוותר על כך³⁴ –

אלא שהדבר הוא בקשר (בהתאם) להוראה ולמצות לא תעשה בל תשחית³⁵ והתורה חסה על ממונן של ישראל³⁶.

ה"רכוש גדול" פירושו (גם) ניצוצות הקדושה שהיו בכסף וזהב של מצרים; ועי"ז שהכסף וזהב נכנסו לרשות ישראל, נתעלו הניצוצות – מערות הארץ, מצרים, לרשות בני ישראל, לקדושה³⁷,

ומאחר שהעבודה דבירור הניצוצות היא ענין עיקרי בעבודת ה', עד שע"י עבודה זו נשלמת כוונת כל הבריאה – דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה

33) בהבא לקמן ראה לקו"ש ח"ג ע' 823 ואילך, וש"נ. לעיל ע' 15.

34) ברכות ט, ב.

35) שופטים כ, יט. רמב"ם הל' מלכים פ"ו ה"ח ואילך. שו"ע אדה"ז הל' שמירת גו"נ ובל תשחית. – וכבר העירו א' שבשו"ע נשמטו (רוב) דינים אלו. ב' ה' הכתוב – לא תשחית, אבל בש"ס ופוסקים (שבת קכט, א ועוד) ברוב המקומות ככולם בל תשחית.

36) ר"ה כז, א. וש"נ. וראה כתר ש"ט סי' ריח.

37) להעיר מדין טבילת כלים כשיוצא מרשות א"י ליהודי שטעמו, "לפי שיצאו מטומאת הנכרי ונכנסו לקדושת ישראל" (ירושלמי ע"ז בסופה). וראה לקו"ש ח"י"ח ע' 363 ואילך.

38) נתחומא נשא טו. ועוד. תניא רפ"ו.

39) ראה תניא פמ"ב (ס, ב). טושו"ע בתחלתם.

שו"ע אדה"ז או"ח סי' א ס"ה (במהד"ת. ובמהד"ק – שם ס"ב).

40) ראה עד"ז סה"מ תרנ"ט (ס"ע ז) כפי בע"כ אתה חי, מפני שזהו נגד טבעו (מצ"ע).

41) וצ"ע לתו"ך עם המבואר בד"ה ויסע משה בסה"מ תקס"ו (ואוה"ת תשא ע' א'תתקצח)

ואילו כשאדם אוכל מצה אחר הפסח, לא נפעל הענין ע"י אכילה זו.

וטעם הדבר, כי הכח שב(אכילת) מצה לחזק האמונה הכניסו הקב"ה למשך זמן מוגבל⁴⁷, ואילו אחר זמן זה, כשאכילתה אינה מצוה, בטל כח זה שבה].

ז. ומזה למדנו גם הוראה יסודית בעבודת ה':

כאשר אדם עסוק בענין מסוים בעבודת ה', עליו להיות שקוע בדבר⁴⁸ במלוא החיות שלו ועם כל כוחותיו, עד „בכל מאדך” – למעלה ממדידה והגבלה, באופן שאינו נותן מקום לעבודה אחרת (כך שהמעבר מעבודה זו לאחרת הוא ענין של „בעל כרחו”).

אבל בשעה שמתקבל ציווי השו"ע, ציווי אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא⁴⁹, שעתה יש להפסיק עבודה זו ולעסוק בעבודה אחרת, אזי נדרש מהאדם דבר והיפוכו:

מחד גיסא, לכתחילה ההרגש אצלו הוא שהעבודה האחרת היא ענין של „בעל כרחו”, כנ"ל, בהיותו מסור בכל נפשו ומאודו לעבודה הקודמת;

אבל לאידך, תנועה זו גופא (ד„בעל כרחו”) צריכה להביאו לידי „(על כרחך) אתה חיי⁵⁰ – שיתחיל לחיות בעבודה החדשה, עד לחיות אמיתית שלמעלה ממדידה והגבלה.

(47) להעיר מד"ה תקעו תרצ"א (בסה"מ קונטרסים ח"א) פ"א.

(48) ראה ס' השיחות תורת שלום ע' 39 ואילך.

(49) תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א).

(50) אבות ספ"ד.

הים" בכל לבכם נפשם ומאודם, היתה התנתקותם מענין זה באופן ד„בעל כרחם”, ונעשתה מצד קבלת עול, קיום רצון ה'⁴², אבל כמובן – בשמחה וטוב לבב.

ויתירה מזה י"ל – לאחר שציוה הקב"ה ללכת תכף ומיד למתן תורה, נודע להם (אף שלא הובן בשכל) שנסתיים קיום וממילא – זמן המצוה דונצלתם את מצרים,

[וממילא לא יגרם שום עילוי (רוחני) ע"י המשך ההתעסקות בבית הים⁴³ – ע"ד אכילת מצה⁴⁴, שנקראת „מיכלא דמהימנותא”⁴⁵, לפי שמצה (גשמית כפשוטה) מחזקת את האמונה⁴⁶ – אבל במה דברים אמורים, כשאכילת המצה היא בימי הפסח,

בפי' הסיעון בע"כ, שלא רצו לירד לעלמא דאתגלייא כו' ע"ש.

(42) להעיר מריב"ח שבא במקלו ותרמילו* וכו' מפני ציווי של ר"ג (ר"ה כה, א).

(43) אבל רק כלפי שמויא גליא מתי נגמר בירור כל הניצוצות שבמצרים. וראה פי' האריז"ל (ל"ת וס' הליקוטים ר"פ תצא) בטעם האיסור לחזור למצרים, כי כבר נתבררו כל הניצוצות שהיו שם. וע"פ המבואר בפנים יומתק זה שנצטוו ע"ז בעת קרי"ס (פרשתנו יד, יג).

(44) וכיו"ב מצות שהזמ"ג. – אף שלכאורה אינו דומה לנדוד"ד כלל, שטו"ס הביזה עוברת מרשות המצרי לבנ"י.

ואולי הביאור – שאלו הם ניצוצי הקדושה המוכרחים לקיומם (עד הזמן שיעביר את רוח הטומאה מן הארץ – זכרי' יג, ב).

(45) ראה זח"ב מא, א. קפג, ב (בסה"מ להצ"צ מצות חמץ ומצה פ"א מציין לזהר ויצא קנז. וצע"ק).

(46) ועיין המשך וככה תרל"ז פרק ט.

(* ראה לקמן ע' 113 הערה 37.

שעיקר עבודתם בעובדין טבין: עליהם לדעת, שחיונם לקבוע עתים לתורה צריך להיות לא רק קביעות בזמן (לפי השיעור שנפסק בהל' תלמוד תורה⁵³), אלא גם באופן של קביעות בנפש, שבזמנים אלו שקועים הם לגמרי בלימוד התורה, כמי ש"תורתו אומנתו" ממש⁵⁴.

ט. והוראה נוספת מענין „הסיען בעל כרחם“:

אם כן הוא הדבר בבירורים של כסף וזהב גשמי – שבני ישראל היו טרודים עד כדי כך ב"ביזות הים" לברר כל ניצוצות הקדושה שבהם, שלא ישאר אף ניצוץ בלתי מבורר – עאכו"כ שכן צריך להיות בעבודת הבירורים דקירוב בני ישראל (שהורחקו מיהדות) לקיום התורה והמצוות.

יכול אדם לטעון: כיון שקירב כבר כמה וכמה מישאל ליהדות – רשאי הוא עתה לנוח מהעבודה (ולא להיות הולך בטל ח"ו, אלא) לעסוק בעבודה אחרת (עריבה יותר – לטבעו ושכלו) בעבודת הבורא –

יש לדעת, שאין לו לערוך חשבונות כמה נפשות מבני ישראל כבר קירב לתורה ומצוות, כיון שעוד נותר א' מבני ישראל שיכול להגיע אליו ועדיין לא קירבו –

הנה, עד שיקבל ציווי מהש"ע, מאתפשוטתא דמשה בכל דרא ודרא עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – שהיום או מהיום עליו לעסוק בעבודה

כיון שהי' מסור ונתון לרצון ה' בתכלית בעבודה הקודמת, והדבר בא לידי ביטוי בהרגש ד"על כרחך", כנ"ל – באה לו חיות אמיתית בעבודה החדשה.

ת. וזוהי גם ההוראה בפועל הן עבור יושבי אהל והן עבור בעלי עסק:

יושבי אהל – אף שעליהם להיות שקועים לגמרי בלימוד התורה, הנה, כאשר הוראת השו"ע היא שהגיעו זמנים של מצוה עוברת, פקוח נפש וכיו"ב – ואזי עליהם להתנתק מלימוד התורה ולעסוק בהצלת נפשות, הפצת התורה והיהדות וכו' – עליהם לעשות זאת בשמחה ובחיות.

שהרי יכול האדם לערוך חשבון נפשו: נעים וערב הרבה יותר להשאר „בפנים“ ולהתמסר לגמרי ללימוד התורה – ומדוע עלי לצאת „חוצה“? הן אמת, שכל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו⁵¹, אלא צריך שיהי' תורה וגמ"ח⁵² – עוסק הוא אפוא גם בגמ"ח, אבל רק במה שמכריזים אותו לעשות (דאם לא כן „אפילו תורה אין לו“).

יש לדעת, שמתוך „על כרחך“ (בעת התנתקותו מלימוד התורה) צריך להעשות „אתה חי“ – לעסוק בהצלת נפשות, בהפצת התורה והיהדות וכו', בשמחה ובחיות, עד לאופן כזה, שבזמנים אלו הנה ענין זה הוא כל מציאותו.

ועד"ז היא ההוראה לבעלי עסק,

(53) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פרק ג.

(54) ראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 229. לקו"ש

ח"ז ע' 307.

(51) יבמות קט, ב.

(52) לקו"ת ויקרא ה, א. וראה לקו"ת ראה

כג, ג. ולהעיר מיבמות קה, א. אגה"ק ס"ה.

אחרת, אינו רשאי לפרוש מהעבודה לקרב עוד אדם מישראל ליהדות.

ובמיוחד בנוגע לבני ישראל, הרי כל א' מהם הוא „עולם מלא“⁵⁵.

וממילא, אף אם קירב רבים מבני ישראל; הרי נותר (עוד א' מבני ישראל שעדיין לא נתקרב – א"כ נשאר) עולם שלם, עולם מלא שאינו מבורר.

כל זאת אפילו אילו הי' מדובר אודות אחד מבני ישראל. עאכו"כ כאשר ישנם כמה וכמה שיש למשכם

אל היהדות – שבודאי עליו להיות שקוע בדבר לגמרי, בכל חיותו, באופן כזה, שאם יבואו לנתקו מעבודה זו, יהי' זה בעל כרחו.

ועאכו"כ בהביאנו בחשבון, שע"י „בירור“ א' מישראל וקירובו לתורה ומצוות, סוף-סוף יהי' גם יהודי זה ל„מברר“ שימשוך אחרים מבני ישראל אל היהדות, שכן מצוה גוררת מצוה עד (ובפרט) מצות ואהבת לרעך כמוך, כך שמפעולתו נמשכים פירות ופירי פירות עד סוף כל העולם.

(משיחת ש"פ שמיני תשל"ד)

(55) סנהדרין לו, א.

